

Gutt, Romuald Wiesław

"Pictures from the past of the healing artis. Semmelweis Medical Historical Museum, Library and Archives", Jósef Antall, Budapest 1972 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 19/1, 165-166

1974

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

choć rejestruje ona prace nie tylko z zakresu językoznawstwa slawistycznego lecz całej lingwistyki, przy czym oprócz prac autorów polskich (wydanych w Polsce i za granicą) rejestruje też prace autorów obcych opublikowane w Polsce. Stanowi kontynuację dwóch bibliografii tegoż autora: opublikowanej w 1948 r. w czasopiśmie „Svio-Polonica” bibliografii językoznawstwa polskiego z okresu po II wojnie światowej do końca 1947 r. i opublikowanej w 1962 r. w wydawnictwie Istituto Universitario Orientale w Neapolu takiejże bibliografii za lata 1948—1955.

Obecna bibliografia prof. Trypućki liczy 7751 pozycji. Pierwszym jej działem jest dział *Historia językoznawstwa* (poz. 1 — 557). W jego poddziale *Biografia* znajduje się 494 pozycji (dotyczą one 186 osób; najwięcej takich pozycji dotyczy Kazimierza Nitscha — 48, następnie Tadeusza Lehra-Spławińskiego — 26, Baudouina de Courtenay — 14). Poddział *Historia językoznawstwa, organizacja życia naukowego* liczy 42 pozycje, poddział *Bibliografia* — 21. Nadto w dziale *Języki słowiańskie* poddział *Bibliografia, historia i organizacja slawistyki* zawiera 36 poz.

Zygmunt Brocki

Pictures from the past of the healing artis. Semmelweis Medical Historical Museum, Library and Archives.

Ed. by József Antall, Budapest 1972. Museum, Bibliotheca et Archivum Artis Medicinæ de J. Ph. Semmelweis Nominata and the Societas Hungarica Historiæ Artis Medicinæ ss. 129, tabl. 70. „Orvostörténeti Közlemények. Communicationes de Historia Artis Medicinæ” Suppl. 5.

Budapeszteńskie Muzeum Ignacego Semmelweisa, odbudowane z ruin przez zespół ludzi pojmujących dobrze, jak doniosłe miejsce w historii kultury przypada naukom medycznym, posiada już od wielu lat swą rangę wśród podobnych instytucji na całym świecie, z uwagi zaś na Semmelweisa, którego życie i dzieło wiąże się ze stolicą Węgier, rangę szczególną. Jeśli bowiem pośród wielu odkryć medycznych można niektóre z nich uznać za prawdziwe kamienie milowe postępu, należy do nich bezspornie dzieło Semmelweisa.

Historia medycyny nie jest w uczelniach węgierskich przedmiotem obowiązkowym, toteż Muzeum przypadło również zadanie nauczania jej młodej generacji lekarskiej.

W przeciwieństwie do spotykanych wydawnictw, dotyczących zbiorów muzealnych, w omawianej tu publikacji Budapeszteńskiego Muzeum Ignacego Semmelweisa objaśnienia rycin i tablic nie zostały ujęte w odrębny wykaz, lecz znajdują się w tekście, który jest po prostu skrótem dziejów medycyny. Kolejne rozdziały poświęcone są starożytności i wiekom średnim, dobie Renesansu, z podkreśleniem zdobyczy tak istotnych, jak odkrycie krążenia krwi i osiągnięć zawodziętych wprowadzeniu do badań mikroskopu; rozwojowi farmacji w stuleciach XVI—XVIII; wreszcie epoce Oświecenia.

Autorzy omówili oddzielnie zagadnienie zdrowia publicznego w czasach światłego absolutyzmu (rozd. V) oraz zagadnienia węgierskiej farmacji (rozd. VI) i balneologii (rozd. VII). Następne rozdziały zostały poświęcone Jennerowi i początkom immunologii (rozd. VIII), sektom medycznym z XVIII—XIX stulecia (rozd. IX), oraz postępom farmacji na Węgrzech w XIX w. (rozd. X). Charakteryzując medycynę pierwszej połowy ubiegłego stulecia (rozd. XI), autorzy ukazują postać Ignacego Semmelweisa (rozd. XII), i omawiają rozwój medycyny na Węgrzech, w drugiej połowie XIX w., gdy dzięki postępom mikrobiologii zdołano pojąć doniosłość badań Semmelweisa (rozd. XIII). Nieco uwagi poświęcono także medycynie dalekiego wschodu (rozd. XIV).

Druga część wydawnictwa przedstawia biografię Semmelweisa, następnie daje wgląd w organizację i dzieje Muzeum, informuje o posiadanych zbiorach muzealnych i bibliotecznych, wśród których znajdują się cenne inkunabuły i bibliofilskie „białe kruki”, węgierskie i obce. Dzieło kończy omówienie wydawnictw Muzeum, obszerny wykaz bibliograficzny klasyków historii medycyny, wśród których nie zabrakło prof. Władysława Szumowskiego oraz wykaz współpracowników instytucji.

Niezwykle staranna szata graficzna i przejrzysty tekst dają czytelnikowi wgląd zarówno w budapeszteński skarbiec historyczny, jak i w dzieje i rozwój sztuki lekarskiej, od czasów prehistorycznych do najnowszych.

Dla czytelnika, który nie zna Muzeum Semmelweisa omawiana publikacja stanowi zachętę do odbycia wycieczki, dla tych z kolei, którzy je znają, będzie miłą pamiątką, instruktywną i cenną dla każdego, kto interesuje się dziejami nauki i kultury.

Pozostaje żałować, iż Kolegom z Budapesztu nie moglibyśmy jeszcze w tej chwili przedstawić warszawskiego odpowiednika muzeum, choć o potrzebie uporządkowania naszych obszernych zbiorów niejednokrotnie była już mowa. Oby węgierska publikacja mogła stać się dla nas bodźcem w tym względzie! Budapeszteńskim Kolegom zaś trzeba pogratulować i jednocześnie pozazdrościć.

Romuald Wiesław Gutt

Krzysztof Brożek: *Polska służba medyczna w powstaniach śląskich i plebiscycie*. Katowice 1973 Wydawnictwo „Śląsk” ss. 356, nłb. 1, ilustr.

Autor książki należy do młodych i zdolnych historyków medycyny. Od szeregu już lat bada dzieje śląskiej służby zdrowia, a rezultatem jego mrówczej dociekliwości i wyjątkowej pasji są liczne artykuły i większe rozprawy drukowane w różnych czasopiśmiech.

Prezentowana obecnie pozycja jest owocem sumiennych badań źródłowych autora nad dziejami zrywów powstańczych i akcji plebiscytowych oraz udziałem w nich pracowników służby zdrowia. Aczkolwiek dorobek historiografii powstań śląskich jest pokaźny, to jednak zagadnienie zabezpieczenia medycznego wojsk powstańczych traktowano dotychczas marginesowo, bądź wręcz pomijano. Pięknie wydana książka Krzysztofa Brożka wypełnia dotychczasową lukę w tej dziedzinie i stanowić będzie niewątpliwie źródło inspiracji do dalszych uzupełniających opracowań.

Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, wykazu źródeł, krótkiego słownika biograficznego, streszczeń obcojęzycznych (rosyjskiego, angielskiego i niemieckiego) oraz indeksu nazwisk.

W obszernym wstępie autor zapoznaje czytelnika z celami, jakie sobie wytknął podejmując badania, omawia źródła, z których korzystał oraz zaznajamia z historią medycznej grupy zawodowej: lekarzy, farmaceutów i drogistów, którzy na przełomie wieku XIX i XX, a zwłaszcza w pierwszym dwudziestolecu obecnego stulecia, stanowili trzon polskiej inteligencji na Górnym Śląsku. Grupą tą przodowała w akcjach oświatowych i uświadamiających na tych terenach.

Główny trzon pracy poświęcony jest rozwojowi wypadków, jakie rozgrywały się na spornych terenach Śląska w latach 1918—1922. Sporo miejsca autor poświęcił działalności Polskiego Czerwonego Krzyża, podkreślając, że organizacja ta odegrała niezwykle pożyteczną rolę, niosąc pomoc chorym i rannym powstańcom oraz ludności cywilnej, jak również organizując dożywianie bezrobotnych i bezdomnych.